

[4]

ndr. Haberl)

tunc principem im-

s Iesum deludere.
cies modo?ihil facilius. Factum
secrenum audies.er, ambula, ne tibi
am me esse oportet

dem episcopi! Vale!

atus tecum veniet?

am igitur!¹
audivi ego? O prae-
ecce secunda exit!
neus, Corvine, opus

V.

ORQUATUS.

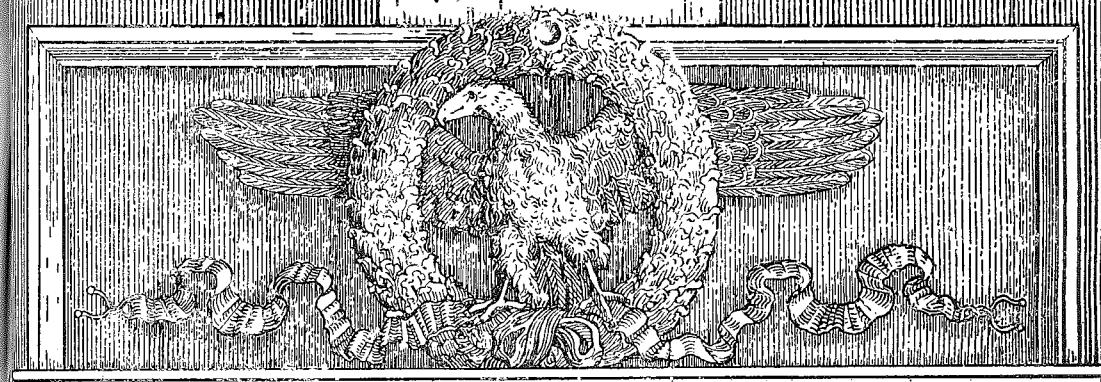
ingreditur gressu,
Manu gerit talos):
! Quid rerum egisti,
Caius admonuit, ut
am! Quam serio tu
m manus, quae tum
anum pressabat anti-
ras amplexata scy-
e fatale par talorum
d rem, quod pacem
m! Non hocce pacto
(talos; mora). Quam-
ianus sum, pro reli-
odo baptimate qui
ium, ut mali fugiat
el volup' est, sumus
stantum nec cessisse

ALMA ROMA

QVIDQVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

C.DEL VECCHIO.

Pro "ALMAE ROMAE,, Sociis

apud Commentarii Administratorem opuscula latine scripta venum dantur,
pretio quo^d sequitur:

JOSEPHI FORNARI **Communia vitae.** Phrases et formulae ad latina col-
loquia instituenda:

Fasc. II: *Voces animalium, De officiis.* – Lib. 3,00.

JOSEPHI FORNARI **Fridianus** et **Francisculi prandium**, Milesiae
fabulae scenis accommodatae apud ephebea facile agendis. – Singulae
lib. 2; ambae lib. 3.

HERMINII IACOBELLI **In campo latinitatis novi flores.** – Si tegu-
mento solut. lib. 5; si xyloina structura aureoque titulo decorat., lib. 6.

I. B. FRANCESIA **Euplius**, **Ad Romam**, Actiones dramaticae. – Sin-
gulae lib. 1,50.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus
pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus*).

Premium an-
pro H
Helvet
tramitt

DE

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integralm ALMAE ROMAE Col-
lectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXIV,
paucorum exemplarium quae supersunt premium constituimus libellu-
rum 250 pro Italia; premium duplicatum, libell. scilicet 500, pro exteris
gentibus, sua pecuniae valorem maiorem habentibus, quam ut Italicae
pecuniae valor nunc est.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam
syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite*, requiren-
dae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del
Governo Vecchio, 96*): quod enim premium positum est non sinit ut
foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

¹ Quod
Moderator,
desideratiss

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Premium annuae subnotationis est pro Italia libell. 12; pro Anglia shell. 12, $\frac{1}{2}$; pro Batavia flor. 7,50; pro Hispania peset. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro Helvetia franc. 15; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 20 exaequans; ante solvendum rectoque tramite mittendum ad JOSEPHUM FORNARI doctorem, *Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.*

P. VERGILIUS ET Q. HORATIUS
DE VICIBUS LINGUAЕ LATINAЕ COLLOQUENTES

CARMEN FRANCISCI XAV. REUSS NONDUM EDITUM.¹

*Navis, quae tibi creditum
debes Vergilium finibus Attici.*

HOR., l. 1, c. 3.

Nuper, quum mea membra Sopor devincta teneret,
Elysiis (mihi sic visum) spatiabar in hortis.
Ecce repente subit, redimitus tempora lauro,
Vergilius, qui Cumaeum modulatur ut olim,
carmen, et orta canit mortalibus aurea saecla.
Ille Sibyllinis sociat nunc versibus hymnos,
quos sacri de Messia fudere Prophetae;
namque suo Christus cantori larga rependit
praemia, caelicolūm morienti sede reclusa.

Vati dum grator, vates fit Horatius alter
obvius. Hunc ita compello: « Quid? Tu-ne piarum
consors umbrarum? tam *parcus Numinis* olim

¹ Quod Supremus Congregationis SS. Redemptoris Moderator, pro summa eius humanitate, carmen hoc desideratissimi P. Francisci Reuss nondum editum in nostris paginis vulgandum concesserit, amplissimas gratias et habemus et referimus.

*cultor!*² tamque procax *Epicuri de grege porcus!*³

« Prave equidem vixi - sic ille - sed, auspice caelo,
hora suprema dedit, qui tersit crimina, fletum ».

Grator et huic vati. Tum Publius: « Heic prope frondet
lucus amoenus - ait - cuius nos allicit umbra;
allicit et cantus volucrum fontisque susurrus.
Ilic, si garrire placet, sedeamus, Horati;
gratam colloquio dabit escam lingua latina,
et quas ipsa vices post funera nostra subivit;
nam laetamur adhuc, queis laetabamur honeste,
nec cives latet Elysios quod nosse peroptant.
Sed tu fare prior; cum dixeris, eloquar ipse ».

« Defunctis nobis - tunc infit Horatius - aetas
Ausonios apud auctores argentea coepit
volvere se, saeclis ferme comprensa duobus.
Historiam, causasque fori variamque poësim
ac bene dicendi, qua fulsit Tullius, artem
multi tractarunt, clarum sibi nomen adepti.
Phaedrus in his, tres et Sencae, Suetonius atque
Quintilianus, item Lucanus cum Iuvenali
et Tacito; reliquos, ne sim prolixus, omitto.

« Aenea dein aetas successit, plurima postquam
gens peregrina suo tentârat more loquendi
eloquio nostro plagas inferre necemque.
Sunt tamen egregii scriptores huius et aevi,
Christicolûm nec parva cohors, Cyprianus ut Afer,
Paulinus, magnusque Leo, Lactantius atque
Augustinus et Ambrosius, duo sidera; tuque
his, Hieronymus, par. Nitet et Prudentius et qui
magnisonante tuba cecinit Venantius⁴ arma
vexillumque Crucis, divino tinteta cruce.

« Quae nisi Crux Capitolina fulsisset in arce,
tu, mea Roma, nihil qua maius splenduit usquam,⁵
ipsaque tu, mea lux, periisses, Lingua latina,
quum, velut unda furens diuturnis aucta procellis,
Vandalus ac Herulus, Gothus, hisque ferocior Hunnus
Italicos vastator agros invasit et urbes;

² HOR., lib. 1, carm. 34, v. 1.

³ HOR., Epist, IV, v. 16.

⁴ VENANTIUS († post ann. 600) auctor est hymno.

rum liturgicorum de Cruce Christi: « Vexilla Regis
prodeunt », etc.

⁵ HOR., Carm. saec.

quum, caedes inter, ferro pulcherrima tecta
diruit, et flammis addixit bibliothecas ».

« Recte dixisti, mi Quinte - ita Publius illi. -
Eloquii nostri servatrix Crux fuit alma,
curaque Pontificum vigil et pia Romanorum.
Hi leges scripsere suas sermone latino,
quo resonare iubent sua nunc quoque tempula scholasque.
Hi rapuere rogis semiusta volumina vestra,
Sallusti, Caesar, Cicero, Livique, Neposque,
atque poëtarum quotquot monumenta supersunt.
Queis e codicibus Benedicti sacra propago
descripsit nova mox, auro minioque decora,
exemplaria, nunc κευθίλια Museorum.

« Ferrea sic aetas transit, qua scripta latina
solus versabat monachus solusque sacerdos.
Longam post noctem, rutilans aurora refusit
emicuitque Leo decimus: quo sole coorto,
Caesaris Augusti sunt tempora visa renasci:
tanta seges tunc auctorum succrevit ubique!
tamque ferax operum! quorum non pauca profecto
ipsem et emuncta Maecenas nare probasset.

« Displacet ille tamen qui tunc malus invaluit mos,
quo coepere sacris miscere profana poëtae,
quo Gabrielem Mercurium, Christique Parentem
appellaverunt odioso nomine Nympham;⁶
quo demum, ceu deliri, totius Olympi
inflatis buccis crepuere deosque deasque.

« Horum, qui linguam tunc excoluere latinam
praeter graiugenam, coryphaeos novimus ambo.
Poggius⁷ hanc et Valla⁸ viam stravere licenti
saepe stilo, quo suevit item Pomponius⁹ uti.
Fulsit et hoc aevo vates Baptista,¹⁰ cucullum
Carmelus cui mons dedit, et mea Mantua¹¹ nomen.
Clarior his Bembus,¹² Cicero redivivus, et alter
Arpinatis item docilis, Sadoletus,¹³ alumnus:
ambo pro meritis decorati murice sacro.

⁶ RENATUS RAPINUS († 1687) in suis XII Eglogis
sacris saepissime Christi Matrem Nympham appellat.

⁷ IOANNES FRANC. POGGIO BRACCIONI † 149.

⁸ LAURENTIUS VALLA (Della Valle) † 1517.

⁹ POMPONIUS LAETUS (Leti) † 1497.

¹⁰ BAPTISTA MANTUANUS, Ord. Carm. † 1516.

¹¹ Mantuae existit monumentum, in quo Vergilius
et Baptista noster repreäsentantur coram Poësi, quae,
manu auream tenens coronam, quasi anceps exclamant: « Cui dabo »?

¹² Card. PETRUS BEMBO † 1547.

¹³ IACOBUS SADELETUS † 1547.

« Qui tum successere viri per saecula quaterna,
qui simus nitide calamo scripsere latino,
ingens sunt legio; sat erit nonnulla referre
nomina permixtim. Merito laudantur Erasmus,¹⁴
Lipsius¹⁵ et Morus,¹⁶ Vives,¹⁷ Lambinus¹⁸ et Aldus,¹⁹
Scaliger²⁰ et Stephanorum stirps,²¹ Muretus;²² et inter
vates, Santolius²³ cum Baldo²⁴ Sarbievoque,²⁵
Vidaque²⁶ cum Sannazario.²⁷ Nec defuit aevo
nuper praeterito praeclarata corona virorum,
haeres eloquii veterum genuina Quiritum.
Hoc meruit Cordara²⁸ decus; Morcellius²⁹ aequam
obtinuit laudem, Forcellinusque,³⁰ Leoque
Tertius a Decimo, quem cinxit sacra Tiara,
quemque duo scribæ iuvare, Tarotius³¹ atque
Vulpinus;³² tua dum fudisti carmina, Ricci.³³
Adde his Esseivam,³⁴ Vallaurum³⁵ Vitriolumque,³⁶
Pascolium³⁷ cum Casolio,³⁸ quos haud ita pridem
invida mors rapuit, nova quos tamen usque sequetur
progenies, studiosa tuae, mea Roma, loquelae ».

Heic quum Vergilius tacuissest, Horatius olli
subridens: « Admiror, ait, - qua tu magus arte
nomina tot peregrina metro concluseris arcto.
Linguae dicis adhuc studium fervere latinae;
annuo; sed tamen intepuit post horrida bella,
Gallica quae peperit rerum Subversio Magna.

« Praeterea nova tunc ratio est inventa loquela
discendi nostram, cuius non viva nitensque
forma nec intima vis iam demonstrentur alumnis

¹⁴ ERASMUS DESIDERIUS † 1590.

¹⁵ IUSTUS LIPSIUS † 1606.

¹⁶ THOMAS MORUS (More) † 1535.

¹⁷ IOANNES LUDOV. VIVES † 1540.

¹⁸ DIONYSIUS LAMBINUS † 1572.

¹⁹ ALDUS et PAULUS ac IUNIOR ALDUS MANUZZI,
saec. XVI.

²⁰ SCALIGER IULIUS CAESAR † 1558.

²¹ STEPHANUS et ROBERTUS ac FRANCISCUS ESTIENNE,
saec. XVI.

²² MURETUS MARCUS ANT. † 1505.

²³ SANTEUIL IOANN. BAPT. † 1697.

²⁴ BALDO IACOBUS † 1668.

²⁵ SARBIEWSKI MATTHAEUS CASIMIRUS † 1649.

²⁶ VIDA MARCUS HIERONYMUS † 1566.

²⁷ SANNAZARO IACOBUS † 1530.

²⁸ CORDARA IULIUS CAESAR † 1785.

²⁹ MORCELLI STEPHANUS ANT. † 1822.

³⁰ FORCELLINI ARGIDIUS † 1768, eiusque continuatores.

³¹ TAROZZI VINCENTIUS † 1918.

³² VOLPINI ALEXANDER † 1903.

³³ RICCI MAURUS, Praepos. Gen. Ord. Scholarum
piar. † 1900.

³⁴ ESSEIVA PETRUS † vergente saec. XIX, saepe vicit
in certamine Hoeufftiano.

³⁵ THOMAS VALLAURI † vergente saec. XIX.

³⁶ VITRIOLI DIDACUS † vergente saec. XIX, vicit
in certamine Hoeufftiano.

³⁷ PASCOLI IOANNES † 1916, saepe vicit in certa-
mine Hoeufftiano.

³⁸ CASOLI ALPHONSUS † 1923, vicit in certamine
Hoeufftiano.

arida sed potius vocum structura et origo,
vivi sermonis vix triste rigensque cadaver.
Ast apage exsanguem sceletum! Non ille poëta
aut orator erit, qui nuda vocabula tantum
noverit atque etymon verborum, nectere vero
nesciat haec in membra quibus sententia tota
constet, et efficiat florum spectabile sertum.

« Eloquii nostri postrema decennia cultum
non uno fovere modo. *Vox Urbica* (quae nunc
Alma cluet *Roma*)³⁹ huic operi se vovit ab ortu;
huc intendit item quae de sermone latino
nuper *cis* simul et *trans* Alpes condita lex est;⁴⁰
huc spectant quae vir Batavus⁴¹ certamina vatuum
instituit moriens, victori dote relicta,
nobile quod facinus nunc innovat aemula Roma ».⁴²

Haec ad verba: « Sat est sermonum - Publius inquit; -
carmine festivo, quo late personet aëris,
plaudamus bis terque viris, certamina per quos
haec inter vates indicta fuere latinos ».

Protinus alcaicum modulatur Horatius hymnum;
dumque canit fidibus, tuba clangit martia Publīi,
ac simul erumpit concentus per nemus omne
multisonus volucrum, quem stridula duplicat Echo.

Tot percussa sonis mea tinnit et auris... et ipse
evigilo, nam mane erat atque aurora rubebat;
turritis autem de templis tinnula passim
aera salutabant orientis lumina solis.

³⁹ Commentarius latinus *Vox Urbis* periodice pro-
dire coepit ab anno 1898, cui successit anno 1913 *Alma
Roma* hodieque superstes.

⁴⁰ Supremi Studiorum Administrati, LEO BÉRARD
in Gallia, et IOANNES GENTILE in Italia, per decretum
ab iis nuper latum, cultum linguae latinae promove-
runt.

⁴¹ IACOBUS HENRICUS HOEFFFT, ante annos fere LX,
in Urbe Amstelodamo certamen poëticum latinum
instituit quotannis ineundum, assignato victori aureo
praemio.

⁴² Egregii huius viri aemulus THEODORICUS RU-
SPANTINI, nuper Romæ simile certamen instituit apud
Universitatē studiorū a Sapientia nuncupatam.

De latinarum litterarum historia paelectiones¹

V.

1. Quae humanitatis et doctrinae vestigia apud priscos Romanos deprehendi possint quod ad Deorum cultum pertinet.
- 2. De Saliis sacerdotibus et Carmina Saliaria. - 3. Fragmenta Carmínium Saliarium.

1. Postquam quae essent in priscis Latinis humanitatis semina tum ex Ario sanguine hereditate accepta, tum ex finitimis populis per commercium ducta, expusimus, tempus iam est in historiam ipsius populi Romani inquirere, et eorum doctrinae progressus animadvertere et ostendere. Initium faciamus ab ea, quae apud omnes populos animorum impetum in eas res quae sub sensu non cadunt, habet dicitque, id est a religione.

Quam provinciam apud priscos Romanos si intropicere conemur, id primum erit animadvertisendum ex duabus partibus, quibus omnis religio constare videtur, priorem, nempe opiniones et placita quaedam de Diis, exiguum sane apud eos habuisse incrementum, quum romanae fabulae de Dis et mythologia, quam vocant, longe infra copiam et ubertatem Graecorum remanserint. Altera pars contra, quae est in sacris ritibus caerimoniisque cultus, nec non in carminibus et precationibus et incantamentis, multo maiorem vim apud Romanos habuit, ideoque crevit uberrime, ad omnia paene vitae momenta apta et accommodata.

Cui rei contulerunt etiam multa sacerdotum collegia, quorum munera et officia a spectatissimo quoque cive optata erant et maxima cura administrata.

2. Huiusc ipsius generis reliquiae antiquissimae exstant, a nobis diligenter expendenda.

¹ Cfr. fasc. sup.

Et primum omnium occurunt ea quae vocantur *carmina Saliaria*. Notum est, Salios sacerdotes Martis fuisse, quos duodecim numero, instituisse Numam Livius narrat (I, 20, 4), tunicaeque pictae insigne dedisse, et super tunicam aeneum pectori tegumen,¹ et: « caelestia arma, quae *ancilia* appellantur ferre, ac per urbem ire canentes carmina cum tripudiis sollemnique saltatu iussit ». Salii a saltu ipso appellati,² i. e. a tripudiis iis in sacris solemnibus usitatis. Ancilia scuta erant rotunda forma, ita vocata, ut ait Ovidius (*Fast.*, 3, 337), quod ab omni parte essent recisa, et omnis angulus abesset. Unum ex his ancilibus e caelo dehiscente decidisse ferebatur, in quo quum sortem imperii consisteret Numa sciret, plura iussit fieri simili figura caelata, ita ut si quis insidiatetur, error ante oculos eius iret. Mamurius Veturius artifex nominabatur. Ita duodecim ancilia Saliis sacerdotibus commissa diligenter servabantur, et quotannis prius idibus Martiis pompa fiebat, per forum, comitium, alia loca, usque ad Capitolium, ubi inter carmina et preces sacra Marti fiebant.

Animadvertisendum est post Salios *Latinos* a Numa institutos, alios a Tullo Hostilio adiectos esse, *Collinos* vel *Agonales*, quorum arae erant in monte Quirinali, apud portam Collinam.

In sacerdotio distinguebatur *magister*, qui collegio praeverat et praesul, dux salutatus³ et *vates*, qui carmina canentes moderabatur.

¹ Adde togam praetextam a Saliis portari cum cinctu Gabino, et caput apice ornari.

² VARR., L. C., 8, 85: *Salii a saltando, quod facere in comitio in sacris quotannis et solent et debent*. OVID., F. 3, 387: *dederat Salis a saltu nomina dicta Armaque et ad certos verba canenda modos*. A sa- liendo etiam vocati sunt *Salisubsubi* a CATULLO 17, 6: nisi forte ibi legas *Salisubsubi*, h. e. *Martis*, quo casu Mars ipse *Salisubsubi* vocaretur.

³ Unde vox italica quae est *presule*.

Die festo Martii mensis, post peracta sacrificia, Saliis sacerdotibus dapes copiose apponebantur, quas in proverbium transiisse, testis est Horatius in carmine vere triumphali (1, 37):

*Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus, nunc Saltaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, sodales.¹*

Ceterum de hoc sacerdotum collegio deque eius officiis et attributis si vis notitiarum copiam habere, ut nihil ferme desiderandum relinquatur, adi librum RENATI CIRILLI. cui titulus: *Les prêtres danseurs de Rome*.²

Sed tempus est ad carmina Saliorum vel *Saliaria* accedere, ut eorum reliquias diligenter perpendamus.³ Duo genera Saliarium carminum distinguebantur: ea quae *axamenta* vocabantur ad universos Deos pertinentia, et versus vel carmina singulorum Deorum, quae appellabantur versus *Ianuli*, *Iovii*, *Iunonii*, etc.

De axamentis audiamus Paulum, ex Festo p. 3: « *Axamenta* dicebantur carmina Saliaria, quae a Saliis Sacerdotibus canebantur in universos homines (ita codices, sed certe *homines* glossa est, iniuria post interpolata; legendum est: *in universos*, et supplendum: *Deos*)⁴ composita,

¹ Cf. FESTUM, p. 329 M., 484 Tewrek De P.: *quibus (saliis) per omnes dies, ubicunque maneant, quia amplae ponuntur cenae, si quae aliae magnae sunt, Saltares appellantur*.

² Préface de M. Toutain, Paris, Geuthner, 1913.

³ Post BERGK, 1847 et CORSEN, 1844, videsis recentiorum: ZANDER, *Carminis saliaris reliquiae*, Lundae, 1888: MAURENBRECHER, *Carminum Saliarium*,rell. in: Suppland, XXI Fleckeisen's Jahrbücher, 1884, p. 313. V. etiam BAEHRENS, *Fragm.*, p. R., 1886, p. 29; HEMPLIN: *Transaction and proceedings of the Americophil. assoc.*, 1899, XXX, p. 39 et XXXI, 182; BIRT, *Zu d. Salierliedesten*, in *Rhein. Mus.*, 52, 1897, Ergänzungsheft; CECI, *Rendiconti Lincei*, V, 10, p. 403. Cocchia, 1917: Ribezzo, 1918.

⁴ De hac re alii alia, Grauert legebat *in universa numina*, Hartung, *in universos semones*.

nam in Deos singulos versus facti a nominibus eorum appellabantur, ut *Ianuli*, *Iunonii*, *Minervii*.

Axamenta dicta ab exando; *axare*, ut ipse Paulus monet, est *nominare*; erant igitur tamquam *Ind-ig-it-amenta* (*in-aio*), nomina et invocationes Deorum continentia, qualia postea, voce graeca, *litanias* vocaverunt.⁴ Axamentorum nullum videatur extare fragmentum.

Singulorum autem Deorum carmina laudes eorum continere verisimillimum videbitur memoranti vergilianum locum in VIII° *Aeneidos*, ubi apud Evandrum auxilium quaerentibus Aenea et suis, post sacra in Herculis honorem peracta, narratur:

*Tum Salii ad cantus incensa altaria circum
Populeis adsunt evincti tempora ramis;
Hic iuvenum chorus, ille senum: qui carmine laudes
Herculeas et facta ferunt, ut prima novercae
Monstra manu geminosque premens eliserit angues,
Ut bello egregias idem disiecerit urbes,
Trotamque Oechaliamque ut duros mille labores
Rego sub Eurus theo fatis Iunonis trinque
Pertulerit, etc.
Salve o vera Iovis proles, decus addite divis,
Et nos et tua dexter adi pede sacra secundo.
Talia carminibus celebrant...²*

Singuli Dii igitur in versibus Salioribus canebantur, laudibus extollebantur, ob virtutes et res egregie gestas celebrabantur. Neque tacendum est, procedente tempore etiam imperatores, ut Divos, in carminibus Saliorum nomen et celebrationem accipisse; veluti Augustus in Indice rerum a

¹ Corssen, memorans Paulinum excerptum: « *axites mulieres sive viri dicebantur una agentes* » et « *axitios factiosi dicebantur cum plures una quid agerent facerentque* », axamenta credebat dicta ab eo quod Salii canerent simul atque saltarent. Alii ab axe deribabant seu tabula qua carmina conscripta essent.

² De celebratione Herculis in carminibus Saliorum dignus memoria est locus MACROBII in *Saturn*. lib. III, (c. XII) ubi laudantur veteres scriptores qui dicebant, Salios Herculi quoque institutos esse apud Tiburtes.

se gestarum (*Monum. Ancyra*, 2, 21) scriptum reliquit: « Nomen meum Senatus consulto inclusum est in Saliare carmen ». Idem honor Germanico delatus, teste Tacito (*Ann.*, 2, 83): « Honores, ut quis amore in Germanicum aut ingenio validus, reperti decretique: ut nomen eius Saliari carmine caneretur, etc. ».¹ M. Aurelius imperator, ut narrat Iulius Capitolinus, amissō septenni filiolo, iussit ut statuae ei decernerentur, et imago aurea Circensibus per pompam ferretur, et ut Saliari carmine nomen eius insereretur. Ipse M. Aurelius octavo aetatis anno in Saliorum collegium relatus erat; et in eo sacerdotio fuit et praesul, et vates, et magister, et multos inauguavit et exauguravit, nemine praeunte, quod ipse carmina cuncta didicisset. Denique monstrum illud crudelitatis, Antonius Caracalla, a Macrino, qui occiderat, timore militum inter Deos relatus, habuit templum, habuit Salios, habuit sodales Antonianos, ipse qui Faustinae templum et divale nomen eripuerat.²

(Ad proximum numerum).

FELIX RAMORINUS.

¹ Drusus eodem honore insignitus memoratur a *Tacito*, *Ann.*, 4, 9.

² SPARTIANI, *Anton. Carac.*, 11, 6.

TICINENSIS ATHENAEI CENTENARIA COMMEMORATIO

Iam mille et centum anni sunt quum Lotharius imperator idemque Italiae rex, ut publicas res ordinaret, Regnum suum doctrinæ studiis liberalibusque artibus ornandum suscepit, atque ideo praecepit ut a multis Regni urbibus, Mediolano, Brixia, Laude, Bergomo, Novaria, Vercellis, Dertona, Aquis, Genua, Aste, Como,

« Scholastici » qui tunc dicebantur, Papiam convenienter, ut clarissimum illum Dungalum, hibernicum, doctrinam tradentem audirent. Qui Dungalus iam anno post Chr. n. **ccccxii** ab imperatore Carolo Magno in hanc nobilissimam civitatem missus erat, in qua iam antiquitus litterarum ludus floruerat, Paulo Diacono discipulo maxime spectatus. Neque de Dungali doctrina id statuendum est, eam in scientia tantum divinarum rerum contineri, quum in aliis quoque nobilissimis disciplinis ipsum famam consequutum esse constet. Apparet igitur ipsius opera in illa civitate studia iam a Caroli Magni temporibus tam viuisse, ut paucos post annos Lotharius amplissimum ludum et veluti studiorum propugnaculum compluribus Regni incolis hic aperiendum esse censeret.

Nec, nono saeculo exeunte, et saeculis deinceps insequentibus decimo et undecimo, defuerunt clarissimi viri, qui iuris doctrinam tradentes, in ea miros progressus facerent, et id potissimum niterentur, ut ex antiqua Romanorum iuris prudentia eas virtutes repeterent, quae barbarico iuri ordinem et nitorem et perspicuitatem tribuerant: inter quos Sigefridi, Bonifilii, Bagelardi, Lanfranci, Gualausi, Guilhelmi nomina sunt revocanda. Sed praestat inter omnes Lanfrancus ille clarissimus, Ticini ortus, qui prima iuventute iuris scientiam in patria docuit, et postea, per varios vitae casus fortunaeque vicissitudines actus, per regre apud Normannos et Anglos diu vixit, usque ad diem supremum, quem obiit octoginta quatuor annos natus, anno post Chr. n. **mlxxxix**. Iure igitur hunc vetustissimum Magistrum Ticinensis Universitas proximis sollemnibus saecularibus honore efficiendum curabit.

Quum saeculis XII et XIII studia a maioribus tradita Papiae paulatim languescerent, novae tamen vires iam renatis litteris sumpsit Schola Ticinensis, quum anno **MCCCLXI** « Studium generale » ad

omnes liberales artes doctrinasque colendas et promovendas constitutum est. Longum esset si ab eo usque tempore omnes recensere vellem qui intra Ticinensis athenaei parietes magnam gloriam aluerunt; hic enim Antonius Beccatellus, qui dictus est Panormita; hic Andreas Alciatus, hic Laurentius Valla; hic Hieronymus Cardanus; hic Demetrius Chrysoloras; hic Jacobus Menochius; hic, recentioribus temporibus, summi illi litterarum vel doctrinarum omnis generis antistites, Alexander Volta, Lazarus Spallanzani, Antonius Scarpa, Vincentius Monti, Hugo Foscolo; Ioannes Dominicus Romagnosi, Aloisius Porta, Bartholomaeus Panizza, floruerunt; hic nostris tandem temporibus Camillus Golgi, qui adhuc vivit et viget, et quem ad multos annos victorum esse culti omnes iure sperant. Eorum nomina longe lateque per orbem propagata sunt, et simul cum iis Ticinensis praeclarissimi athenaei fama est « porrecta ad ortum solis ab Hesperio cubili »; quin etiam ex iis aliqui sunt, de quibus iure ea verba dici possunt, quibus Rutilius poëta, Roma proficiscens, urbem dilectissimam est alloquutus:

*Quantum vitales natura tetendit in axes,
Tantum virtuti per via terra tuae.*

Merito igitur athenaei Ticinensis Rector nunc **Magnificus** rogavit ut ad haec omnia hodie commemoranda, et, uti par est, rite celebranda, omnes Universitates et omnes Academicici conventus unus vel plures ex suo collegio delegarent, qui Paapiensibus saecularibus feriis adessent, testimonium praebituri foedus quoddam sapientium esse, quo litterarum, et doctrinae omnis totius Orbis cultores in unam societatem, in unam paene dicam, voluntatem coalescant.

Accedant itaque huiusmodi sodales, accedant; hi enim ludi qui in summis viris honore et admiratione prosequendis versantur, plurimum valent, ut virtuti debitum habuit.

honos habeatur, ut omnes ingenuae artes in maius provehantur, ut ingeniorum viribus praesidia parentur, ut inter diversas easdemque longiquas gentes humanitatis communio et vitae societatis arctioribus vinculis iungantur.

**

JOSEPHUS CAFASSO

Hic vir, inter caelestes nuperime relatibus, Castronovo in Astensis, anno saeculi elapsi undecimo, piis parentibus natus, ampiorem, si mihi dicere licuerit, splendorem atque ornamentum addidit festis, quae propter annum sanctum in aede Vaticana de composito aguntur. Et Subalpini, hanc occasionem nacti, in qua tam solemniter suo Municipi divini honores ritu decernentur, frequentiores atque pientissimi Urbem convenerunt, Deo gratias agentes, et incredibili laetitia gestientes, ob gloriam sibi ab Ipso Beatissimo Iosepho Cafasso comparatam.

Ipsi enim feliciter recordantur quam mirabilis hic vir fuerit atque honorandus vel a teneris annis, et quam pulchra insignis sanctitatis indicia vel inde praebuerit.

Etenim ad caelestia raptus, terrena tamquam caduca aspernatus, ad immortalia usque tendebat. Puer, iam pueros sanctis alliciebat sermonibus, a pravis rebus revocabat, atque ad divinam rerum contemplationem suaviter ducebat. Tenellus, pauperes iam pro viribus solabatur auxilio, iisque mirum in modum perpetuam stipem elargiebat. Adolescens, inter sacrorum alumnos libenter cooptatus, mirabile dictu est, quam celerrime in omnium exemplum eluxerit. Interea se se in virtutum exercitio atque in sacrarum litterarum studiis assidue ponere in deliciis habuit.

Quum, vix annum vicesimum ac alterum natus, sacerdotio auctus esset, Augustae Taurinorum, omnibus illecebris allegatis, apud S. Francisci Assisiensis, in Clericorum quodam Collegio, mox ab Aloysio Guala, singularis exempli sacerdote, mirabiliter inchoato, se abdidit, ibique vixit, floruit, et gestis praeclarissimis eniit; ibique, quum nondum quinquagesimum annum attigisset, omnibus lacrimantibus piissime cessit anno MDCCCLX.

Sua aetate apud nos Subalpinos prava illa Iansenistarum secta turpissime adhuc serpebat, quae sub honoris in religionem et rigidioris cultus specie, devotos homines falso territabat, atque ab amore Dei dulcis et suavissimi abreptos, ad nihil amplius boni agendum urgebat, ac demum ad incredulitatem impellebat. Quod aptius et conceptissimis verbis Vincentius Monti excuspsit, quum dixit eam doctrinam

A creder nulla e a disperar ci porta!

Iosephus Cafasso, sub ductu praescripto Aloysii Guala, mirum in modum sapientiam sancti Alphonsi a Ligorio ad corrigendos hominum mores potissimum arripuit, eamque per omne vitae tempus unice sacerdotibus tradidit. Mirum est quam raptim religio apud nos refloruit, atque ab urbe celeris per vicos, veluti foecundissimus amnis diffunditur. Tunc pietas renascitur in Deum ferventior, ad Virginem Dei Matrem ardenter devotio; uno verbo, Dei cultus per omnem late subalpinam regionem exsultat atque hilarescit. Ad eius scholam divinitus veluti acciti undique adeunt, et dum eximii magistri sapientiam ex animo mirantur, eius quoque vestigiis virtutum insistentes, sibimet ipsis student, ut morum integratatem collant eamque sine invidia cum populo communicent. Quot eximiae sanctorum familliae divina veluti virga excitatae subito extiterunt!

At facile mihi omnes concedent si di-

xero, inter clarissimos disciplinae eius alumnos Ioannem Bosco vitae integritate et sanctitate insignem, quemque, meum magistrum libenter praedicabo, sive ob ingenii foecunditatem sive ob gratum animalium excessisse.

Hic enim primus Iosephum Capasso sanctum libero ore proclamavit, et nobis etiam pueris adsidue virtutes eius eximias laudabat, atque in exemplum habere iubebat; et ipse quum servus Dei pie Augustae Taurinorum decessit, eum permanenter luxit et bis publice laudavit, et omnibus ordinibus adprobantibus immortaliter cantum ad eius sepulcrum extulit.

Iosephus enim Cafasso non modo ob doctrinæ sanctitatem claruit et memoratu dignissimus evasit, sed divino quoque eloquio ad populum orabat, et facile princeps apparuit, quum ad sacerdotes loqueretur. Eius sermones, novissime in vulgus editi, omnium manibus hactenus teruntur, atque in aevum eos admirabuntur posteri.

Etiamsi assidue laborabat valetudine, mira opera insuper agebat in fidelibus sua admissa confidentibus, inter vincula detentis visitandis, atque capitis damnatis in extremo agone fovendis. Quotquot huiusmodi infelices, qui per viginti circiter annos supplicium apud nos subierunt, eius eloquio, patientia, caritate adiuti, libenti animo, certi aeterna gaudia prosequuntur, ad funus infandum progressi sunt!

Optime ad templi Vaticani fores, tabula egregie picta, hanc beati Iosephi Cafasso sanctissimam sollicitudinem protendit.

I. B. FRANCESIA.

Despicere oportet quod possis desperdere.
Desunt inopiae multa, avaritiae omnia.
Dies quod donat, timeas; cito raptum venit.
Difficile est dolori convenire cum sapientia.
Discipulus est prioris posterior dies.

P. SYRIUS.

DE ANNIS SANCTIS¹

Annus sanctus undecimus.

Quum esset Gregorius XIII P. M., rite est annus sanctus celebratus, vertente anno quinquagesimo quinto et septuagesimo supra millesimum. Hic tum ob peregrinorum numerum, tum ob egregia et plurima pietatis opera, sacri instituti imaginem graphiche retulit, omnibusque placuit.

Pontifici Maximo, Portam sanctam aperienti, ea adstitit advenarum frequentia, eaque veluti amentia vicinorum obtinendi, vel parvulam aliquam ruderis particulam, ut nonnulli gravi damno multati fuerint.

Hoc ipso anno, omnes, ne excepto eodem Pontifice Maximo, eximia religionis exempla certatim ediderunt.

Pontifex enim, quamquam longaevis, octogenario maior, rudi ueste indutus, pluries *Scalam*, quam *Sanctam* merito appellamus, genu totam ac devotissime ascendit; et S. Carolus Borromaeus, Mediolanensis archiepiscopus, idemque Cardinalis, de industria Mediolano profectus, nudis pedibus atque vultum demissus Basilicas visitavit; et Cardinales et nobiles Romani aegrotos invisere eisque re atque consilio adesse consueverunt; et omnes peregrini, rite et composito supplicantium ordine per Urbem incidentes, admirabiles omnibus, cernebantur.

Eodem tempore, Sodalitium a sancta Trinitate pro peregrinis, muneribus auctum et novis aedium accessionibus, suis modo impensis, tercenta circiter advenarum millia ubere hospitio exceptit.

Et alii complures, praeter Carolum Borromaeum et Philippum Nerium, insignes ad hoc Iubilaeum advenerunt, inter quos adnumerantur S. Felix a Cantalice, et Batavorum Princeps, cui Pontifex, honoris gratia, malleum, quo Portam sanctam ape-

ruerat, donavit; Parmae dux atque Urbini ducissa, et Torquatus Tassus, qui pietate et praesentia sua Urbem universam hilarescavit.

Duodecimus annus sanctus.

Clemens VIII indixit, aperuit et denique clausit annum sanctum duodecimum anno MDC; at morbo improviso correptus, Portam sanctam, modo Idibus Ianuarii anno insequenti, iure claudere potuit.

Hanc opportunitatem nactus, Pontifex, divino veluti spiritu instinctus, universalem omnium admissorum veniam prorogare statuit usque ad diem Natalem Christi, ita tamen, ut quotquot Sacro Pontificali adstant, caelesti admissorum indulgentia perfici possent; quo factum est, ut piorum conventus aedem plateamque Petrianam impleret, atque, mirabili admodum casu quem nemo viderat antea, ad Castri Sancti Angeli moenia perveniret.

Pontifex, etiamsi aetate devixa, ac senectutis incommodis laboraret, attamen Basilicas septies invisere, supplicantium agmina sequi, ipsosque pios admissa confitentes audire voluit, ut quisque confessarius.

Ad haec pene unice victitans et aqua, domus pauperum praesentia et alloquo solabatur, aegrotantibus verbis atque ope adiuvabat. Per idem tempus supervacua cultui ornamenta omitti iussit. Urbem quoque perlustrarunt Batavorum principes Peucetii ac Parmae; Henrici IV Gallorum regis orator; Catarina Zeno, clarissima foemina Venetiarum, Austriae ac Pannoniae Cardinales, quorum alter, in morbum miserrime implicitus, Romae Pontificis consilio ac bona spe adiutus, diem supremum obiit.

Decimus tertius annus sanctus.

Urbanus PP. VIII, qui tot virtutibus inclarescebat et ingenio, tertium supra decimum annum sanctum rite inchoavit, san-

¹ Cfr. fasc. sup.

ctamque Portam adsuets ceraemoniis aperuit.

Hac tempestate, ob magnam Tiberis eluviem, quum peregrini, ad sanctum templum Paulinum extra moenia accedere non possent, cautum est ut ad sanctae Mariae templum trans Tyberim eodem privilegio gaudent. Itaque Pontifex, universa cum domo comitante, idem adire constituit, eamque basilicam per idem tempus ut Paulinam haberi iussit.

Praeterea ipse Pontifex, non modo abundantem sanctae Trinitatis Sodalibus stipem erogavit, quo melius in dies cresceret, sed in ipsis Vaticanis aedibus complures peregrinos hospitio recepit.

Interfuit sacris anni sancti sollemnibus Leopuldus, Austriae imperator, Vadensis marchio, et Pannoniae Vladislaus, qui gladio pileo que sacro a Pontifice est honestatus.

(Ad proximum numerum).

IUNIOR.

PRO IUNIORIBUS

Parvum antibarbarum.¹

Miraculum – Res supra naturae vim; Opus humano maius; Divinae virtutis opus; Supra omnem naturae vim opus perpetratum; Res mirifica (divinitus facta).²

Missa – *Missam dicere*: Sacrum (Rem divinam) facere (explere); Sacris (Divinis) operari; Ad sacrosanctum altare accedere;

¹ Cfr. fasc. sup.

² *Miracula perpetrare* - Res admirabiles patrare; Mirifica facere; ultra (supra) naturam efficere (operari); Res miras gerere; Admiranda praestare; Prodigii inclarescere; Maiora naturae viribus exequi. – *Miraculosus*: Qui multis supra naturae vim editis operibus inclaruit; Operibus supra vim ordinemque naturae patratis insignis; Vir, per quem divina virtus multa admiranda patravit.

Aram descendere; Caelestem hostiam (Divinam victimam) immolare (sacrificare); Salutarem hostiam Deo offerre. – *Missam primam dicere*: Sacerdotii primitias Deo libare; Primam hostiam Deo immolare; Sacrificandi initium facere. – *Missam cantare*: Sollemni caeremonia sacrificare; Sollemni ritu (pompa) rem divinam celebrare; Sollemni ritu (Sollemnibus sacris) operari; Rem divinam canere. – *Missa pro defunctis*: Piaculare (Funebre) sacrum facere. – *Missam audire*: Divino sacrificio adesse (interesse); Divinis assistere (adstare); Sacrum audire. – *Missae inservire*: Sacrificanti (Sacerdoti sacra operanti) ministrire (inservire). – *Missae sese disponere*: Se rei divinae comparare; Sacrificantis ornatu se induere. – *Durante Missa*: Inter divinam rem; Inter sacrificandum. – *Missa absoluta*: Perpetratis sacris; Re divina peracta; A sacro (Ab sacris; ab re sacra).

Missionarius – Legatus; Praeco divinus; In sacris expeditionibus versatus.

Mitratus – Infulatus.

Modellum – Forma; Exemplar; Prototypus (Prototypum); Archetypus (Archetypum).¹

Modernus – Recens (Recentior); Novus; Hodieerus; Qui nunc est; Ut nunc fit; Nostrae aetatis; Nostri temporis.

Monachus, Monacha – Sanctimonialis.²

Monasterium. – Coenobium. – *Monasterium virginum*: Virginum (Virginum sacrarum) collegium.³

Monocolus – Altero oculo captus; Luscus.

Moralis (vir) – Vir bene moratus (bonus; probus; honestus).

¹ Itaque: *M. aliquid formare*; Alicuius rei speciem (formam) describere (confidere). – *Opus ex protypo (archetypo) ducere*. – *Opus ad exemplum (ad exemplar) effingere (perficere)*.

² *Monacha conversa*: Ancilla sanctimonialis.

³ Itaque: In sacrarum virginum collegia se conferre; Virgineam vitam sacris septis includere; In sacra claustra abdi.

Mortificare – Cupiditates comprimere (domare; frangere); Temeritatem coercere; Animum infringere (vincere; in contraria flectere; continere).

Mozzeta – Palliolum; Amiculum.

Multoties – Saepe; Saepenumero; Identidem.

Multum ante – Multo ante.

Mundanus (vir) – Humanae vitae deliciis (commodis) deditus; Erga vitae oblectationes studiose affectus; Vitae illecebris captus; Rerum fluxarum blandimenti implicitus. – *Mundanae res*: Caducae (Periturae; Profanae; Infimae; Fugaces; Inanes; Mortales; Fluxae; Fragiles; Humanae).

Mundus – *A quo est mundus*: Post homines natos; Post hominum genus (memoriam); Ab orbe condito; Ex omni saeculorum memoria. – *Mundus (adject.)*: Purus; Integer.

Murmurare (in aliquem) – Alicui obtrectare (obloqui); Famam alicuius (aliquem) rodere (vellicare; maledico dente carpere; aspero ore discerpere; obtrectatione lacerare; detrectare); Aliquem maledictis exagitare (iactare; onerare; afficer; vituperare). – *Murmurare intra se*: Mutire; Quaeri; Conqueri.

Musaicum – Musivum; Vermiculum.

Musicare – Musica canere; Modulari. – *Carmen (et sim.) musicare*: Materiam subiectam modulate describere; Subiectas voces musicis modis alligare; Verbis modos invenire.

Nationalis – Indigena.

Nativitas – Ortus, Natalis, Dies, natalis.

Natura – Indoles; Ingenium; Mores.¹

Naturalista Speculator naturae; Rerum naturalium investigator.

¹ *Hac natura sum, ut...* – Sic (Ita) sum; Sic natura sum comparatus; Mihi innatum est; Hoc fert ingenium (mihi attribuit; indidit); Haec mea est indoles (meum est ingenium; mihi mens est); Hoc ingenio sum.

Naufragare – Naufragium facere; Naufragio iactari (vexari); Iacturam rerum (fractae navis; fortunarum) in mari pati,

Nec autem – Nec vero.

Necessitare (aliquem) – Aliquem cogere (adstringere; urgere); Alicui necessitatim imponere (iungiungere).

Negotiarius, Negotians – Negotiator (boarius, frumentarius, librarius, olearius, salsarius, vinarius, lintearius, margararius, vestiarius, artis purpurariae, etc.).

Neograecus, Neolatinus – Scripta graeca, latina (libri graeci, latini) recentioris aetatis.

Nepotismus – Studium cognatos fovendi (augendi).

Neutralis esse – Medium esse (se generere); Neutrius partis esse; Nulli partium adhaerere; Ad neutras partes accedere; Neutro inclinare; Indifferentem se praebere utrisque adversis partibus.

Nigredo – Nigror.

Nobilitare – Inter nobiles legere (adsciscere; adscribere); Nobilibus adiungere; Iura nobilium (decurionatus) donare (concedere).

Nocuus – Noxius; Infestus.

Nomen bonum – Existimatio; Fama; Bona fama.

Nomine Dei. – Dei nomen obsecro, hoc mihi tribue; Per Deum immortalem, quaeso, concede hoc mihi.

Non diu post – Non ita multo post.

Noster – (Coniungitur semper cum nomine; ex gr. Plato noster; ubi subauditur magister, collega etc.). – *Locus noster* (scil. locus operis, quem declaramus): Hic locus.

Notarius – Tabellio; Tabellio et scriba; Actuarius (SUET.); Tabularius (ULP.).¹

Notificare – Significare (Declarare; Nunziare); De aliqua re quempiam admonere (docere; certiore facere; certiorem reddere).

¹ *Notariatum exercere*: Tabularium exercere (facere; factitare).

Notitia - Excerpta (rex excerptae) ex historiis (commentariis).

Notorius - Cognitus (Notus; Manifestus; Apertus; Clarus); Res quae patet (constat); Res per vulgata.

Novator - Novarum rerum auctor.

Novena - Sacrum novendiale; Supplicatio novendialis.

Novendecim - Undeviginti.

Novennis - Novem annorum; Novem annos natus.

Novitus - Iuvenis (religiosae familiae); Adlectus inter iuvenes (rel. fam.); Tiro (relig. militiae); Novus religiosae virtutis discipulus.¹

Nullatenus - Neutiquam; Nullo pacto (modo); Nulla ratione; Minime.

Nullibi - Nusquam.

Nullo labore - Nullo negotio.

Nuntium - Nuntius.

Nuspiam - Nusquam.

Nutrire (comam, capillum) - Alere comam, capillum.

(*Ad proximum numerum*).

I. F.

¹ Itaque: Sacrae militiae tyrocinium aggredi; Religiosae militiae disciplinam amplecti; Sacram militiam auspicari. - Et: Ponere (facere) tyrocinium; Prima religiosae militiae munera exercere; In palaestra religiosae vitae exerceri.

EX BATAVIA

De certamine poëtico Hoeufftiano.

Dum hic Commentarii nostri fasciculus sub paelo est, accepimus et libenter edimus:

« De triginta sex carminibus ad certamen poëticum Hoeufftianum anni MCMXXV missis, ita est iudicatum.

Praemium aureum reportavit HERMANUS WELLER, qui *Natale Solum* cecinit;

sumptibus legati in volumen recipietur carmen c. t. *Sirmio*, si poëta eius scidulae aperienda dederit veniam, et carmen quod inscriptum est: *Ethnicum Fanum in templum christianum conversum*, quod conscripsit Franciscus Xaverius Reuss, Alsatinus.

Ecce index titulorum ceterorum carminum: *Cyllarus, In militem ignotum, Servorum amores et nuptiae, Mira lourdensia, Pacuvii Calavii, Arborum laus, Ad Maecenatem, Exules, Pax, Syrillus, In basilicam Lateranensem, Carmen augurale, Ad sepulcrum episcopi Torras, Inclyto Asturiarum Principi, Alma Nazarethana domus, Miles caecus, De Fontibus, Aer perdomitus, Materna ora, Ad rivum, Io, Itala Rhodos, Redux bello excaecatus novam suam nuptiam adloquitur, Dulce rus, Supplicatio ad Matrem Misericordiae pro valetudine regiae virginis Iohannae ex inclita Sabaudiae domo, Eucharisticon, Figulus, Praedium recuperatum, Miles ignotus, Ad musam, De Nazareno, Laus Paupertatis, Subaequoreum monstrum, Somnium Horatii.*

Ad novum certamen cives et peregrini invitantur his legibus, ut carmina latina non ex alio sermone versa, nec prius edita argumentive privati, nec quinquaginta versibus breviora, nitide et ignota iudicibus manu scripta ante Kal. Ianuarii an. MCMXXVI mittantur ad *het Bestuur der Koninklijke Akademie van Wetenschappen, Trippenhuis, Amsterdam*, munita sententia, item inscribenda scidulae obsignatae, quae nomen et domicilium poëtae indicabit. Ceterum iudicibus gratum erit, si poëtae in transcribendo portabile prelum britannicum (*type-writer*) adhibuerint, ac si, quemadmodum in editionibus poëtarum fieri solet, sextum quemque versum numero insigniverint.

Praemium victoris erit nummus aureus quadringentorum florenorum. Carmen

praemio ornatum sumptibus ex legato faciendis typis describetur eique subiungentur alia laude ornata, si scidulae aperienda venia dabitur. Id autem ante Kal. Iul. proximas fieri debet.

Exitus certaminis in conventu Ordinis mense Aprili pronuntiabitur; quo facto scidulae carminibus non in volumen receptis additae Vulcano tradentur.

J. J. SALVERDA DE GRAVE
Ord. lit. Acad. Reg. ab actis.

Novus igitur FRANCISCO XAV. REUSS est honor post humum tributus; quod iterum iterumque facit clarissimum virum nobis et Latinarum litterarum cultoribus universis comploratissimum.

LEPIDUM D. ANTONINI EPISCOPI MIRACULUM¹

*Cum solet hiberno terra experrecta sopore
Uberiore viris fundere dona sinu,
Adveniens urbem vicino e rure colonus,
Vimineo in calatho dulcia cui cerasa,
Pontificem petiti, ductusque cupidine nummi
Obtulit humanis munus agreste modis.
At xenium laudans ea fatur Episcopus: - Au-*
*Haud mihi; mercedem reddit, amice, Deus!
Villicus haec aegre fert, inviteque negato
Audax in sanctum mussitat aere virum.
Tunc hominem Divus revocat cui, iudice libra,
Solvere confestim debita quaeque iubet.
Mox folio inscribit paulo quae dixerat ante
Munere cum gratam reddidit ore vicem;*

¹ S. Antoninus Pierozzi, Florentinorum Antistites ex Ordine Praedicatorum assumptus, vir fuit scientia et sanctitate clarissimus. Obiit Florentiae anno MCCCCLIX, eiusque festum die x mensis Maii celebratur.

*Et calatho folioque utraque in lance locatis,
Auctore ecce novum Numine prodigium!*

*Protinus, amissa veteri gravitate, quas illus
Sublimis rapitur, chartula adhaeret humo.*

*- En tibi, Praesul ait, facta est iniuria nulla:
Quam tibi debetur plus ego retribui!*

H. DE GL'INNOCENTI, O. P.

ANNALES

Novum in Gallia administratorum collegium suffectum.

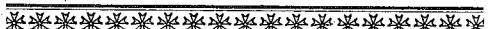
Herriot ille, qui imprudenti quidem gubernii ratione, partium studium inflammas, sacram Galicae nationis unionem in diem labefactabat, atque interim incertum ac ruentem rei pecuniariae statum abdebat, in ipsam quam fecerat foveam incidit. Quum enim vera patefaceret est coactus, ex adverso Senatus suffragio cum collegis a munere sibi abdicandum fuit.

Novum est itaque administratorum collegium suffectum, praeside Painlevé, quum Briandus extera negotia agetur et Caillaux aerario praeficet; quod quidem nomen pluribus cessit obnoxium: viri tamen peritia circa pecuniariam rationem, quam nemo negare potuit, dissonantes voces compescuit. Quia denique Briandus Gallicam legationem apud Pontificem acerrime defenderit contra Herriot eiusque sectatores ita ei adversantes, ut ad eius suppressionem decernendam usque, quemadmodum suo tempore adnotavimus, deuentum sit, facile coniectui est, fore ut eadē maneat; quod profecto non honori tantum, se utilitati Gallicae nationi cedet.

**

Germanica et Belgica comitia.

Germanica comitia necopinatum apud exteriores gentes exitum habuere; inde enim

Hindenburghus contra Marxium victor excessit; Hindenburghum, inquam, tamquam Reipublicae praesidem, qui firmus Regni ad assertor apud omnes reputabatur. Non est igitur mirum omnium oculos et mentes ad eum esse conversa, et multorum animos inquietos inde factos. Verum ex eius prudentia sperandum est, futurum ut dubia ex eius factis dissipentur, utque pax, quam orbis universus tamdiu instantissime invocat, non modo in via sua retro haud ferat pedem; quin immo ad metam mature contendat.

In Belgica quoque populus ad comitia vocatus est, qui novos legatos suos apud coetum legibus tradendis eligeret. Maxima hinc « socialistis » suffragia tributa, qui tamen administratorum collegium componere nondum valuerunt.

* *

Horrenda in Bulgaria facinora.

Facinora horrenda ex Bulgaria nunciantur. Vix enim rex ab impio scelestorum ausu, ex « communistarum agrariorum » factione in eius vitam patrato, sospes fausto auspicio evasit, Georgefius, publicus legatus hodierni gubernii strenuus ad assertor, nefarie interimitur; dumque iusta eius funebria in cathedrali Sophiae urbis aede persolvuntur, en infernalis, quam dicunt, machina, in lacunari abscondita, improviso incenditur, lacrymabilemque necem apportat. Inter ruinas infelicem mortem inveniunt adstantes ducenti, in quibus populi legati, civitatis gubernatores, copiarum duces plures; sexcenti autem vulnerantur. Undenam infanda haec? Dicunt nefaria huiusmodi Moscoviae parata, in clamantque in novum periculum cunctis Europae gentis imminens; Bulgarorum supremi administris circumscriptiōnē exercitus queruntur sibi impositam, tamquam civitatis tutelae imparem; alii denique ipsum populi gubernium incusant, fe-

rum, tyrannicum, cuius vis adversam vim excitaverit... Certe nunc in sontes, vel ex indiciis, severissime inquiritur, de iisque compendiaria supplicia sumuntur. Quid proximi dies allaturi sint, nemini profecto portendere licet.

* *

Lusitanica seditio.

Ulysippone, seditio, ad regnum instaurandum exorta, facile a reipublicae rectoribus superata est, Cunha Deal, quondam administro primo, nunc autem « nationalistarum » factionis principe, et Sine Cordex, imperatore exercitus, quem « Directorio » rebelles praeficere volebant, in vincula detrusis. Rei publicae praeses, Texeira Gomes, apud « Congressum » quem nuncupant, inde munus suum dimisit; qui vero ei fidem plenis suffragiis confirmavit.

POPLICOLA.

VACUI TEMPORIS HORA

Maius mensis redit, et cum eo redierunt **flores**, quorum in honorem, et praeter anni hoc tempus, vere hymnum mihi tradidit Anonymus meus, a Ferrariorum oratione XXXII excerptum; quem libenti animo in hisce paginis refero, non solum ut incognito adiutori meo morem geram, sed etiam ut solatium aliquod et mihi certeisque mecum iam canescitibus inde sumam. Prima namque, iuxta auctorem illum, florū risu anni senectus iuvencscit: numne idem fieri poterit de vita, aut saltem de animo? Sursum itaque corda, et perge!

« Exite iam ad vitae gloriaeque lucem terrae quidem filii, sed altricis nobilitatis

adoptivi; cum sole ipso clariora caelestibus terrena sidera interdiu micate, ac diem geminate: in hortensibus theatris externae formositatis victores vobiscum ipsi formosissimi fratres domestico certamine de forma dimate. Ecce iam voci votoque responsuri materni sinus gravem praematuro egressu moram rumpitis. Iam virides inter foliorum fuscias insolitam ad lucem sustollitis...

« Prima vernal hyems: tua, Hyacinthe, praecox pulchritudo ver hybernum representat, sive frigore decolor nives vultu circumfusas provokes nives, sive caelo concolor caelestem suavitatem redolens. Tibi vero, flos fabularum formosissime Narcyssus, hybernum frigus merito amicum et consentaneum est: tua ipse quod forma perniciose calueris. O quam apposite nunc aureo, nunc argenteo, nunc utroque paleore tabescis, ac degeneras in florem! Tantus enim decor pulchre debuit precioseque pallescere. Sed quis inter ventosa hortorum hiberna flos laetior hyemet, quam quae nox sine ventu aperitur, quaeque ventum nomine spirat, Anemone? Conspirate iam coniuratae aurarum animae; vestrum animosos impetus omnium unus hic flosculus toto hiatu ridet, imo vestro spiritu animator. Et sane vento gaudere decuit, quem vulnerati Adonis vanissima fabula cruentavit; suam istam flos ipse lugubrem fabulam, quum maxime patet, effusissime ridet. At vos ne ultra infrangibile floris decus conspirate ventosi spiritus. Heu me! ventus rogo; en eadem (o rerum vices!) quae modo decorum florēt animabat aura, tragicō ludibrio diflatum exanimat. I nunc, atque aurae confide fallaci!

« Sed iam ver floridum vernos flores per zephyrum praeconem evocat. Res mira! Insusurratum praeconis ventuli murmur illum ubique audiunt, et adsunt florū populi discolores atque hospitas lucis horas grati advenae salutaturi, osculo

suaviter hilco odoratam animam inhant. O halitum aegrae mortalitati vitalem! O curarum aestus blande difflantem curam ingenuae voluptatis! Quem non demulceat in iuncifolio Narciso par aurei pretio coloris, odoris pretiosa suavitas? Sive hic simplici foliorum bractea avare, sive pleni rutila florū pompa liberaliter aurescat. Cui vero argenteus ille Narcissus, qui productione collo Camelum in flore ludit, exorrecto vitam osculo proprius non inspiret? Qui non Hyblam, non himettum oleat, tum moschatus, tum odoratissimus orientalis Hyacinthus, quorum vel ipsum nomen odoratum est? Quid? Obscurō natum ac traductum loco Lilium convallium, nonne suavissimo illud afflatus vere insinuat, ex obscuritate patriae eum saepe virtutis candorem exsistere, qui clarissimas ornet civitates? Quid? Nonne lactea Cyclaminus lactescens in florū puerperio naturae concretum in florem lac videatur? Mihi vero vos, versicolores atque ab ipsis maculis formosae Tulipae, dum coloribus floretis omnibus, flos omnis estis. Sed cuius praeterea floris odore peregrino aestatis calor nostros hortos vaporat? Salve, Gelsimine, florū flos! O quam gratus hospes flagellorum manibus abreptus, toto iam terrarum orbe peregrinaris? O quam lepidum, quam salubrem e tua patria nobis odores spiras!.. Sed illud non plane intelligo, qui fiat, ut parentis Aethiopum rigerrima candidos pariat flores. An quia sic e nigra nocte candida lux nascitur? Existe nunc tandem, exsite, Mexicanis e viretis oriunda, quae Nazarenī florū inter spinas morientis florida imago es, Granadilla. Florere te decet per aestum, quia flos amoris es. Nulla vero tibi terra fertilius aestuat, quam Roma, cuius in nomine ardet Amor ».

* *

Sed iam in longum satis processit oratio, ut vix SUBALPINI nostri Gallum monen-

tem audire possimus, qui hodie benignitatem praedicat:

Iis, qui vivunt sibi modo, patribus
Magistrum validum me libenter praebeo;
Meo nec more proloquor superbius,
Sed istoc saeculo ut efficiar sanctior.
Semper quum forte quaeritans invenio
In terris quaedam faucibus cibaria,
Et ultra possim gulae satisfacere,
Amore ductus potius famelicis,
Voco gallinas crepitans et stridulus,
Meas ut opes una mecum gaudeant.
Simul comedimus sine sic invidia,
Multas et gratias reddimus tunc Deo,
Nobis quod tantum dedit beneficium.
Et cuncta postquam rostris perpolivimus,
Huc illuc denuo cedimus per compita.
Ita me Gallus confero cum fratribus;
Diverse at facit meus saepe dominus,
Gulæ qui late patitur ingluviem.
Sibi nam contigit quum quid cupidius,
Sua cum domo minime communicat,
Quae esuriales ferias sic agitat,
Totumque solus deglutit avidior.
Sui filii fame – dolor! – deperiunt,
Ipse dum crepat – date verbo veniam! –
Eosque flentes flebilis commiseror.
Quam melius forent si gallinacei!
Vobis est admodum descripta fabula.
Multæ voraces quaeritis, qui fercula
Pauperum curas spernitis superbius,
Omnes putantes feliciores vivere,
Quum vos distenti inambulatis epulis.
Et operariis, magna qui stipendia
Edunt, et turpiter mero se ingurgitant,
Velim salutis mittere consilia.
Meis ab intimis saepe incunabulis,
Ubi cum pullis sto, commotus iurgis
Male expurgiscor, noctibus et integris
Omnium probra patior cum fletibus.
Et isti rerum domini sunt incliti,
Quorum nos sumus in tutela positi?
Istis superbis mitis do consilia,
Suo sint magis studiosi proximo,
Et Galli exempla subsequantur postmodum.

**

Iocosa.

Patruus Tuccio in scriptoria mensa
stomachose libros evolvens:

— Curnam, Tucci ad hanc impatiens
tiam te dilabentem video?

— Vertendae mihi litterae sunt in Gal-
licam linguam, neque rem expedire ullo
modo valeo. Quid tu non me adiuves?

— Facerem libenti animo, si illam no-
vissem linguam. Meo tempore a scholis
alienae linguae longe aberant.

— O quam optimae tum scholæ esse
debuerunt!

Tuccio eidem Ludimagister:

— Numera nunc mini calvae ossa.

Tuccius tacet; instat alter:

— Ergo ignoras calvam pluribus ossi-
bus constare?

Tuccius, caput tangens:

— Quomodo ignorem, si omnia hic
habeo, et sentio?

* *

Aenigmata.

I.

Pars prior est iuvenis pugnis certare periti
Altera pars divi, mortalia tecta tuentis.

His mixtis parvum cernis prodire libellum.

II.

Aequore caerulea niteo; refertur in undis,
Si sine nube polus, solis imago meis.

Aufer litterulam primam mihi: pungere sollers,
Sartoris vessor nocte dieque manu.

Aenigmata in superiore fasciculo pro-
posita his respondent: 1) *Mater, Ater, Ter,*
Er; 2) *Tuba, Turba.*

IOSFOR.

Libera a pittaciis responsa.

Cl. v. AD. KOZL., *Petricoviae*. – In utram-
vis aurem dormias; omnia namque accepimus.

CRACOVENSIBUS PHILOSOPHIAE DISCIPU-
LIS. – Iterata a vobis humanissime vota vobis
ipse ex animo rependo. *Durate et vosmet*
rebus servate secundis! – Praeter ALMAM
ROMAM utrum Latinitatis praeconia alia nunc
vivant, prorsus ignoro.

A SECRETIS.

Dr. JOSEPHUS FORNARI, *Moderator, Sponsor.*

ROMAE. – TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.